

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
Krisestab HOD
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 21/40600-9
Saksbehandler: Trude Andreassen
Dato: 21.12.2021

Svar på covid-19 tilleggsoppdrag 545, smittesporing og laboratoriesvar

Vi viser til tilleggsoppdraget 545 der HOD ga HelseDirektoratet og FHI i oppgave å utarbeide råd om smittesporing og håndtering av svartider i laboratoriene, samt å kommunisere dette ut til kommunene og helseforetakene på en hensiktsmessig måte.

HelseDirektoratet har i samarbeide med FHI den 16. desember sendt brev til landets kommuner, Regionale Helseforetak med kopi til landets mikrobiologiske laboratorier om prøvesvar og endringer i praksis.

Brevet ligger vedlagt sammen med en tilleggsbesvarelse fra FHI.

Vennlig hilsen

Johan Georg Røstad Torgersen e.f.
direktør

Trude Andreassen
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:

HelseDirektoratet
HelseDirektoratet/Info

Beredskap @helsedir.no

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
FOLKEHELSEINSTITUTTET	Utbrudd Utbrudd	Postboks 222 Skøyen	0213 OSLO
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET	Krisestab HOD	Postboks 8011 Dep	0030 OSLO
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET	Siri Helene Hauge	Postboks 8011 Dep	0030 OSLO

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
Krisestab HOD
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 21/40600-8
Saksbehandler: Trude Andreassen
Dato: 16.12.2021

Dette er en kopi. Originalbrevet er sendt til mottakerne i listen nederst.

Prøvesvar – endringer i praksis

Til landets kommuner og Regionale Helseforetak. Det bes om at brevet videresendes landets mikrobiologiske laboratorier

HelseDirektoratet og Folkehelseinstituttet anbefaler:

- Det er tilstrekkelig at smittesporing skjer innenfor arbeidstiden på ukedager.
- Oppfølging av positive prøver bør fortsatt gjennomføres i helgene.
- Laboratoriene bør fortsatt tilstrebe å svare innen 24 timer på prøver tatt av personer med symptomer (diagnostiske prøver)
- For prøver tatt for smittevernformål (f.eks. asymptomatiske nærkontakter, smittesporing, koronasertifikat, unntak fra karantene, bekreftelse av positive selvtester) kan svartiden utvides til inntil 48 timer.

Sammendrag

Rask tilbakemelding av positive prøvesvar for SARS-CoV-2 har vært svært viktig i pandemihåndteringen. Samtidig bruker laboratoriene mye ressurser på å varsle kommunelegene, og kommunene bruker mye ressurser på å motta varslene, og på å være tilgjengelig. Det er nå behov for en endring i praksis, som fortsatt sikrer at informasjonen kommer frem til kommunelegen for rask iverksettelse av smittesporing rundt enkelttilfeller.

Bakgrunn

HelseDirektoratet har i samarbeid med FHI gjennomgått dagens situasjon og behov. En vesentlig flaskehals gjennom hele pandemien, og spesielt ved mange positive prøver, har vært å formidle analysesvar fra laboratoriet til kommune. I mangel av nasjonal fellesløsning for dette har enkelte laboratorier sett seg nødt til å finne alternative metoder, da utringing av positive prøvesvar til mange forskjellige kommuner flere ganger om dagen samt på kveldstid har blitt en umulig oppgave. En løsning har vært oversendelse av krypterte lister med alle tilfeller til kommunelegen eller smittevernlegen, til avtalte tider. En annen løsning har vært

HelseDirektoratet

Avdeling spesialisthelsetjenester

Trude Andreassen

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

automatisert SMS til smittevernlegen om at nye tilfeller er lagt til for aktuell kommune i laboratoriets sikre svarportal. Det anbefales at laboratoriene og kommunelegene sammen finner kommunikasjonsformer som støtter opp under sikker, rask og effektiv informasjonsoverføring.

Forlenget svartid kan ha betydning for smittevernoppfølging. Likevel vurderer Helsedirektoratet og FHI at det er tilstrekkelig at laboratorier og kommunen tilpasser svartid og oppfølging etter kapasitet. Vi legger da til grunn at den som mistenker seg smittet og har positiv selvtest eller symptomer før PCR-test, forholder seg til aktuelle regler for isolasjon og karantene frem til svar på PCR-analysen foreligger.

Med dagens nivå av smittespredning vurderer Helsedirektoratet, med råd fra FHI, at covid-19 IKKE lenger er et utbrudd der hvert tilfelle krever umiddelbar håndtering «uten opphold i tid». Covid-19 er nå ikke varslingspliktig for andre tilfeller enn ved dødsfall.

Meldeplikt

- For melding til kommunelegen er det nå tilstrekkelig at laboratoriet – på vegne av rekvirerende lege og etter avtale med kommunen - sender oversikter med analysesvar daglig. Uten nye analysesvar daglig avtales overføring nærmere. Dette skjer i tillegg til ordinær besvarelse til rekvirerende lege, med kopi til MSIS.
- Laboratoriet kan sende oversikt direkte til kommunelegen.
- Legen skal fortsatt sende MSIS-klinikermelding Dette gir alle aktører i meldingsforløpet tilstrekkelig og nødvendig informasjon.

Denne vurderingen er gjort med utgangspunkt i den pressede pandemisituasjonen der det er behov for å forenkle meldeplikten for leger og laboratorier.

MSIS-forskriften regulerer melde- og varslingsplikter for smittsomme sykdommer. Covid-19 er en meldepliktig sykdom. § 2-1 regulerer meldeplikt for legen. Legen skal melde til kommunelegen og til FHI. § 2-3 regulerer laboratorienes meldeplikt. Laboratoriet skal melde til MSIS (FHI) og rekvirerende lege som ofte vil være kommunelege som ansvarlig for kommunes TISK. § 2-2 gjelder formkrav til melding etter § 2-1 og 2-3. FHI har fått delegert myndighet til å fastsette formkrav for meldingen, og endringen i meldingsform omtalt ovenfor er forankret i dette.

Oppslag i MSIS-labdatabase

Det er utviklet to ulike oppslag i prøvesvar i MSIS-labdatabase som smittesporingsverktøyene kan ta i bruk.

1. Oppslag på enkelttilfeller (Fiks prøvesvar)
2. Oppslag (lister) på kommunetilhørighet (basert på bostedsadresse, rekvirentadresse, eller laboratoriets adresse)

Per i dag har kun Fiks smittesporing tatt i bruk oppslag på enkelttilfeller, punkt 1. Det er ingen av smittesporingsverktøyene som har laget løsning for å ta i bruk API i Fiks prøvesvar for å gjøre oppslag på lister over prøvesvar for kommuner, punkt 2. En utvikling av mulighet for å ta i bruk denne funksjonen vil bidra til enklere informasjonsdeling fra laboratorier til kommunelegen,

direkte i smittesporingsverktøyene. Slik funksjonalitet vil kunne erstatte utsendelse av lister fra laboratoriene til kommunene, som beskrevet over. Overføringen av opplysninger i denne løsningen er i tråd med smittevernloven § 2-2 åttende ledd, hvor kommunelegen krever opplysningene utlevert for å kunne iverksette tiltak eller for å få oversikt og kontroll i egen kommune.

Ny meldingsgang som beskrevet over, berører ikke varsling av utbrudd i og utenfor helseinstitusjon, som beskrevet i MSIS-forskriften § 3-3 og § 3-4.

Folkehelseinstituttet endrer sin rådgivning og informasjon på sin nettside i tråd med innholdet i dette brevet.

Vennlig hilsen

Johan Georg Røstad Torgersen e.f.
direktør

Trude Andreassen
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:

Kontaktperson

FOLKEHELSEINSTITUTTET
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
Helsedirektoratet
Landets statsforvaltere

Utbrudd Utbrudd
Krisestab HOD
Siri Helene Hauge
Beredskap @helsedir.no

Mottaker

Kontaktperson

Adresse

Post

De regionale
helseforetakene
Landets kommuner

COVID-19
Oppdrag fra HOD nr. 545

13. desember 2021

Vedrørende oppfølging av oppdrag 545 Smittesporing og laboratoriesvar.

HOD bekrefter følgende:

- 1. Det anses som tilstrekkelig at smittesporing gjøres innenfor arbeidstiden i ukedager, men at oppfølging av positive prøver også bør gjennomføres i helgene.*
- 2. Det tilstrebes fortsatt 24 timers svartid for diagnostiske prøver (prøver tatt av personer med symptomer), men for andre prøver kan svartiden utvides til inntil 48 timer.*
- 3. Hdir og FHI gis i oppgave å utarbeide råd og kommunisere dette ut til kommunene og helseforetakene på en hensiktsmessig måte.*

Eventuelle spørsmål kan rettes til Siri Helene Hauge i HOD.

Oppdragstekst: Hdir og FHI gis i oppgave å utarbeide råd og kommunisere dette ut til kommunene og helseforetakene på en hensiktsmessig måte.

Folkehelseinstituttets vurdering

Forlenget svartid kan ha noe betydning for smittevernoppfølging av positiv prøve i kommunene. Det vurderes allikevel som tilstrekkelig av smittevernhensyn å tilpasse svartid og oppfølging etter kapasitet. Vi må legge til grunn at alle som mistenker seg smittet og av den grunn har tatt en PCR, eller har tatt en PCR som bekreftende test, allerede forholder seg som smittet.

Med dagens nivå av smittespredning vurderer FHI at SARS-CoV-2 ikke er et utbrudd der hvert tilfelle krever umiddelbar håndtering «uten opphold i tid» og varslingsplikten vurderes derfor ikke lenger som hensiktsmessig. Det må likevel sikres at kommunelegen får tilstrekkelig informasjon til å gjøre smittesporing i tråd med gjeldende TISK-strategi.

Unntak fra denne forståelsen vurderes av laboratoriene, ved for eksempel nye bekymringsvarianter som ikke allerede er utbredt. Det foreslås derfor at det legges til ny varslingspliktig sykdom til MSIS-forskriften jf. § 3-1: 'Covid-19 forårsaket av varianter av SARS-CoV-2 som krever spesiell oppfølging'

Kommunene må sammen med laboratoriene sikre informasjonsoverføring om positiv test, for eksempel gjennom Fiks prøvesvar, krypterte vedlegg på epost, SMS til kommunelegen når svar er tilgjengelig i lokal labportal, alt avhengig av hvilke systemer kommunene eller laboratoriene har tilgjengelig.

Informasjon om dette vil sendes helseforetak og alle landets kommuner i felles brev fra FHI og Hdir.

Folkehelseinstituttet endrer sin rådgivning og informasjon på nettsider i henhold til dette.

Tilgjengeliggjøring av prøvesvar fra laboratoriene til kommunelegen ved bekreftet covid-19

Bakgrunn

I tråd med eksisterende praksis varsler i dag landets laboratorier kommunelegene om påviste tilfeller av covid-19. Varslingen er i stor grad manuell (telefonisk), med noen lokale løsninger med filoverføring, SMS til kommunelegen når det er nye tilfeller i lokal labportal eller lignende. Det brukes enormt mye ressurser på denne varslingen i laboratoriene og i kommunene, spesielt nå ved stigende smitte. Som et eksempel rapporterte ett enkelt laboratorium nå om manuell besvarelse av 3-400 påviste tilfeller per dag, fordelt på 28 kommuner.

Fra MSIS-labdatabasen ble etablert våren 2020, har det vært etterspurt muligheten for om varsling til kommunelegen kunne gått direkte til kommunelegen fra MSIS-labdatabasen. I oppdrag 87 ble det anbefalt videre arbeid med etablering av en nasjonal oppdatert oversikt med kontaktinformasjon til alle landets kommune- og smittevernleger og etablering av løsning for kommuneleger til å gjøre direkte oppslag på prøvesvar i MSIS-labdatabasen i portal med sikker pålogging. En første versjon av et kontaktregister for kommunelegene er etablert, og det forutsettes nå at laboratoriene har god oversikt over hvem som må kontaktes i hvilken kommune for å oversende informasjon.

Smittesporingsarbeidet i kommunene følges i hovedsak opp i et smittesporingsverktøy, hvor det finnes to leverandører av løsning, samt at flere kommuner har egenutviklet løsning.

1. Fiks smittesporing fra KS (127 kommuner)
2. ReMin smittesporing (ca. 200 kommuner)
3. Egenutviklede løsninger som eks. Oslo kommune og Trondheim kommune

I dag har kommunelegene varierende grad av tilgang til prøvesvar utenom de som varsles direkte til dem fra laboratoriene. For mange er praksis at laboratoriet ringer ut påviste tilfeller til kommunelegene. Men en del laboratorier og kommuner har etablert praksis som innebærer oversendelse av påviste tilfeller på kryptert fil, eller annen elektronisk overføring. Dette gir kommunelegene tilgang til alle påviste prøver fra det gjeldende laboratorium, men gir ikke alltid komplett liste over alle påviste tilfeller i den gjeldende kommune, dersom en som oppholder seg i

kommunen har tatt prøven et annet sted. Påviste tilfeller i en kommune vil ofte stamme fra flere ulike laboratorier.

Det er utviklet løsning for to ulike oppslag i prøvesvar i MSIS-labdatabasen som smittesporingsløsningen kan ta i bruk. Oppslagene gjøres av kommunelegen eller den kommunelegen har delegert oppgaven til, med hjemmel i smittevernloven § 2-2 åttende ledd.

1. Oppslag på enkelttilfeller (Fiks prøvesvar)
2. Oppslag (lister) på kommunetilhørighet (basert på bostedsadresse, rekvirentadresse, eller laboratoriets adresse)

Pr. i dag har kun Fiks smittesporing tatt i bruk oppslag på enkelttilfeller, kulepunkt 1. Det er ingen som har laget løsning for å ta i bruk API i Fiks prøvesvar for å gjøre oppslag på lister over prøvesvar for kommuner, kulepunkt 2.

MSIS-forskriften og IHR-forskriften

Melding og varsling av prøvesvar reguleres av MSIS-forskriften. Helsepersonell og laboratorier har meldeplikt for meldepliktige sykdommer, jf. §§ 2-1, 2-3 og vedlegg I. *Koronavirus med utbruddspotensial* er meldepliktig til MSIS, og meldinger med påviste svar sendes elektronisk fra alle landets mikrobiologiske laboratorier og teststasjoner til MSIS. I tillegg sendes alle prøvesvar for covid-19-tester også til MSIS-labdatabasen, uavhengig av resultat, jf. MSIS-forskriften § 1-2, annet ledd. Helsepersonell har plikt til å varsle smittsomme sykdommer etter § 3-1. Hvilke sykdommer som er varslingspliktige følger av listen over varslingspliktige sykdommer som fremgår av merknadene til § 3-1 (publisert på Lovdata). *Koronavirus med utbruddspotensial ved dødsfall* er varslingspliktig, men denne varslingsplikten har FHI foreslått til HOD at fjernes, i brev sendt 08.10.2021.

I forbindelse med oppdrag 545 undersøkte Helsedirektoratet nærmere med HOD om hvorfor det er forskjell på covid-19 som melde- og varslingspliktig sykdom. Vi fikk da opplyst at da denne endringen ble gjort, (31. januar 2020) ble det lagt til grunn at man mente det ville bli uhåndterbart å ha covid-19 som varslingspliktig sykdom. [Endr. i forskrift om allmennfarlige smittsomme sykdommer og MSIS-forskriften - Lovdata Pro](#)

IHR-forskriften § 4 gir plikt til helsepersonell å varsle til kommunelegen. Varslingspliktene etter IHR-forskriften gjelder alle typer agens og gir generell varslingsplikt. For smittsomme sykdommer er det MSIS som utgjør varslingsystemet (spesiell regel).^[1] Varsling etter IHR-forskriften vil for smittsomme sykdommer være aktuelt fram til departementet har hatt tid til å ta stilling til om en sykdom skal tas inn (eller ikke) som melde- eller varslingspliktig sykdom i MSIS.

MSIS-forskriften § 3-3 har også varslingsplikt for helsepersonell ved et utbrudd utenfor helseinstitusjon. Varsel skal gå til kommunelegen som igjen skal varsle Folkehelseinstituttet. Disse varslingene er for utbrudd av covid-19 satt i system gjennom FHIs dialog med kommunene og berører ikke direkte laboratorienes varslingsplikter.

Slik Helsedirektoratet forstår regelverket er det ikke en formell plikt i MSIS-forskriften for laboratorier å varsle positive prøvesvar uten ugrunnet opphold for covid-19 med unntak av ved dødsfall. Praxis i landet har likevel vært at laboratoriene har varslet alle enkelttilfeller av covid-19 til gjeldende kommunelege, for at kommunelegen skal kunne oppfylle sine oppgaver med smittesporing i tråd med TISK-strategien. Gjennom hele pandemien har denne varslingen vært grunnstenen i TISK-arbeidet, hvor rask svartid fra laboratoriene, og rask iverksettelse av smittesporing i kommunene, har medført at smittesituasjonen gang på gang har kommet under

kontroll. Men den raske smittespredningen som foregår nå, med svært høye smittetall, krever at disse svært manuelle og arbeidskrevende rutinene endres.

For å oppfylle sine oppgaver i henhold til smittevernloven § 2-2 åttende ledd kan kommunelegene kreve opplysninger fra laboratoriene, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Dette vil være en behandling av personopplysninger og personvernforordningen får anvendelse. Et mulig rettslig grunnlag/behandlingsgrunnlag for denne behandlingen kan være personvernforordningen artikkel 6 punkt 1 e og art. 9 punkt 2 i, med supplerende rettsgrunnlag, jf. artikkel 6 pkt 3, i smittevernloven § 7-2, jf. § 2-2 åttende ledd.

Rask tilbakemelding av positive prøvesvar har vært en styrke i pandemihåndteringen. Samtidig bruker laboratoriene mye ressurser på å varsle kommunelegene, og kommunene bruker mye ressurser på å motta varslene, og på å være tilgjengelig. Det er derfor nå behov for en rask endring i praksis, som både sikrer at informasjonen kommer frem til kommunelegen, for iverksettelse av smittesporing rundt enkelttilfeller.

Folkehelseinstituttet foreslår også at HOD endrer listen over varslingspliktige sykdommer fra 'Koronavirus med utbruddspotensial ved dødsfall' til 'Covid-19 forårsaket av varianter av SARS-CoV-2 som krever spesiell oppfølging'.

For at kommuneoverleger skal få mulighet til utføre oppslag på kommunetilhørighet i sitt smittesporingsverktøy, kreves det utvikling i smittesporingsløsningene. Finansieringen av denne utviklingen må vurderes.

Folkehelseinstituttet foreslår at kommunelegene og laboratoriene avklarer hensiktsmessig overføring av nødvendig informasjon direkte seg imellom, for at kommunelegen skal kunne gjennomføre sine oppgaver. Overføring av informasjon om nye smittetilfeller fra laboratorier til kommuneleger kan skje i tråd med smittevernloven § 2-2 åttende ledd, eventuelt finne andre hjemler.

Folkehelseinstituttet anbefaler at det sendes ut brev til alle landets kommuner og mikrobiologiske laboratorier snarest mulig.

Merknad

FHI ber om at vurderingen i sin helhet, inklusiv grafisk utforming, legges ved i det endelige svaret til HOD.

^[1] Jf. *Høring av utkast til forskrift om varsling av og tiltak ved alvorlige hendelser av betydning for internasjonal folkehelse (IHR-forskriften)* fra Helse- og omsorgsdepartementet av 1. februar 2007.